

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “อวิชชาคต – ผู้ตกอยู่ในอวิชชา”

อวิชชาคต อ่านตามภาษาบาลีว่า อะ - วิต - ชา - คะ - ตะ มาจากคำว่า อวิชชา (ความไม่รู้) กับคำว่า คต (ไป, เป็นไป, เข้าถึง, ประกอบด้วย) รวมกันเป็น อวิชชาคต เขียนเป็นไทยได้ว่า อวิชชาคตะ แปลว่า ผู้ไปด้วยอวิชชา, ผู้ตกอยู่ในอวิชชา แสดงถึงความเป็นจริงของกิเลสประการหนึ่ง คือ อวิชชา ซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตที่เกิดกับอภิสลจิตทุกขณะ ขณะที่อวิชชาเกิดขึ้นครอบงำจิต ก็เรียกว่า เป็นบุคคลผู้ตกอยู่ในอวิชชา หรือ ไปด้วยอวิชชา トラบใดก็ตามที่ยังมีอวิชชาอยู่ ก็ยังเป็นเหตุทำให้ท่องเที่ยววนเวียนไปในสังสารวัฏต่อไป เมื่ออวิชชาเกิดขึ้น ก็ผูกมัดบุคคลนั้นไว้ในความไม่รู้ประการนั้นๆ ไม่ทำให้รู้ความจริง และอวิชชาความไม่รู้ก็เป็นรากเหง้าของความไม่ดีทั้งหมด ที่มีการกระทำในสิ่งที่ไม่ดีประการต่างๆ ก็เพราะอวิชชา ผู้ที่จะดับอวิชชาได้อย่างหมดสิ้น คือพระอรหันต์เท่านั้น

ข้อความในสารัตถปกาสินี อรรถกถา สังยุตตนิกาย สคาถวรรค พกสูตร แสดงความเป็นจริงของบุคคลผู้ตกอยู่ในอวิชชา (อวิชชาคตะ) ดังนี้

บทว่า อวิชชาคโต (ตกอยู่ในอวิชชา) ความว่า ไปด้วยอวิชชา คือ

ประกอบด้วยความรู้ ไม่มัญญา (ไม่มีปัญญา) เป็นผู้มืด ดังคนตาบอด

ข้อความในสารัตถปกาสินี อรรถกถา สังยุตตนิกาย นิทานวรรค ปรีวิมังสนสูตร แสดงความเป็นจริงของบุคคลผู้ตกอยู่ในอวิชชา (อวิชชาคตะ) ดังนี้

บทว่า อวิชชาคโต (ตกอยู่ในอวิชชา) ได้แก่ เข้าถึง คือ ประกอบด้วยอวิชชา

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทุกคำเป็นคำหวังดี เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูล เป็นประโยชน์ทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นกัลยาณมิตรสูงสุด เพราะเหตุว่าทุกคำจริงของพระองค์ไม่ได้มีความประสงค์ให้ใครเข้าใจผิดเลยแม้แต่น้อย แต่พระองค์ทรงแสดงพระธรรมโดยนัยต่างๆ มากมาย หลากหลายโดยประการทั้งปวง ที่จะทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาค่อยๆ เข้าใจขึ้น เข้าใจในความเป็นจริงของธรรม คือ สิ่งที่มีจริง ตามความเป็นจริง แม้แต่ในเรื่องของอวิชชา ซึ่งเป็นความไม่รู้ พระองค์ทรงใช้พยัญชนะมากมายที่แสดงถึงความจริงของธรรมประเภทนี้ ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่ไม่รู้สิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง เป็นสภาพธรรมที่ทรงไว้ซึ่งลักษณะของตน คือไม่รู้ตามความเป็นจริง ไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่น เป็นจริงอย่างไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น

อวิชชา ความไม่รู้ ก็ได้แก่ ไม่รู้ในสภาพธรรมที่มีจริงในขณะนี้ว่าเป็นธรรม ไม่ใช่เรา สำหรับสิ่งที่มีจริงนั้นมีจริงๆ ในขณะนี้ ทุกขณะตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่พ้นจากธรรมเลย ไม่ต้องไปแสวงหาธรรมที่ไหน เพราะมีจริงทุกขณะ ไม่ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงแสดงพระธรรมโดยนัยใดๆ ก็ตาม ก็ไม่พ้นไปจากเพื่อให้เข้าใจธรรมที่มีจริงในขณะนี้ ขณะนี้มีธรรมเกิดขึ้นเป็นไป ไม่มีขณะไหนเลยที่ไม่ใช่ธรรม ไม่ว่าจะได้เห็น ได้ยิน ได้

กลืน ลืมรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย คิดนึก ขณะกุศลจิตเกิด ขณะอกุศลจิตเกิด เป็นต้น เป็นธรรม ทั้งหมด ธรรมจึงไม่ได้อยู่ในหนังสือ แต่มีจริงในขณะนี้ โดยไม่ต้องไปแสวงหาที่ไหน

หากไม่ได้ศึกษาพระธรรม ไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงให้เข้าใจว่า อะไรคือธรรม ธรรมอยู่ในขณะไหน เป็นต้น ก็จะไม่เข้าใจความจริงของสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้เลย เมื่อไม่เข้าใจความจริง กล่าวคือ ไม่รู้ว่าขณะนี้ เป็นธรรม จึงหลงยึดถือสิ่งที่เห็น สิ่งที่ได้ยิน สิ่งที่กำลังปรากฏว่าเป็นเรา เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตนหรือเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด หลงติดข้องในสิ่งที่ไม่มี เพราะเหตุว่าแท้จริงแล้ว สิ่งที่มีจริงแต่ละหนึ่ง จากไม่มี แล้วมีเหตุปัจจัยทำให้เกิดขึ้น ก็เกิดมี เมื่อมีแล้วก็ดับไปหมดไปไม่เหลือเลย สิ่ง ที่ดับแล้วจะไม่กลับมาอีกในสังสารวัฏฏ์ เมื่อถูกอวิชชาครอบงำ ก็ไม่รู้ความจริง มีมิดมิด อุปมาเหมือนคนตาบอด แม้สภาพธรรมกำลังปรากฏในขณะนี้ ก็ไม่รู้ ทำให้ยังต้องเกิดอีกต่อไป และจะต้องประสบกับความทุกข์ทั้งกายและใจอันเนื่องมาจากการเกิดอีกมากมายนับประมาณไม่ได้

อกุศลจิตทุกขณะ ทุกประเภท เกิดเพราะอวิชชา ไม่รู้ว่าอะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล ไม่รู้ว่าอะไรเป็นผลที่มาจากเหตุ ไม่รู้โดยประการทั้งปวง ความเป็นจริงของอวิชชา ไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่น เกิดขึ้นเมื่อใด ย่อมทำกิจหน้าที่ไม่รู้ความจริง เมื่อนั้น

พระธรรมทั้งหมดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพื่อความเข้าใจถูก เพื่อเห็นถูกตามความเป็นจริงว่า เป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตนหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่เนื่องจากสะสมความไม่รู้มานานแสนนาน ก็ยังมีความยึดถือว่าเป็นเราอยู่ เป็นเราที่เห็น เป็นเราที่ได้ยิน เป็นเราที่คิดนึก เป็นเราที่ต้องการสิ่งต่างๆ เป็นต้น แต่ตามความเป็นจริง ก็คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมีจริงๆ ตามเหตุตามปัจจัยซึ่งไม่ใช่เรา พระธรรมทั้งหมดเพื่อให้รู้ความจริง ไม่ว่าจะเป็นขณะไหนก็ตาม ขณะเห็นก็จริง แต่ยังไม่รู้ความจริง ขณะกำลังได้ยิน ก็จริง แต่ยังไม่รู้ความจริง ขณะกำลังคิด ก็จริง แต่ไม่รู้ความจริง อวิชชา เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ เป็นความไม่รู้ ไม่เห็นความจริง เป็นสภาพที่หุ้มห่อไว้ทำให้ไม่รู้ความจริง อวิชชา เป็นอกุศลธรรมที่แต่ละคนก็สะสมมามากและยาวนานในสังสารวัฏฏ์จริงๆ

ในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตเกิดมากกว่ากุศลจิต เมื่อเป็นเช่นนี้ อวิชชา จึงเกิดกับขณะจิตมากมายอย่างนับไม่ถ้วน ซึ่งถ้าไม่มีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จะไม่มีทางเข้าใจเลยว่า ตนเองมากไปด้วยอวิชชา เป็นอย่างมาก ตกอยู่ในอวิชชาเสมอๆ ดังนั้น หนทางที่จะค่อยๆ ขัดเกลาละคลายอวิชชาได้นั้น ก็ด้วยการอบรมเจริญปัญญาเท่านั้น ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลยทีเดียว เมื่อเห็นคุณค่ามหาศาลของแต่ละคำที่เป็นคำจริงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไม่ละเลยโอกาสที่จะฟังที่จะศึกษาต่อไป เพราะเหตุว่า ทุกครั้งที่ได้ฟังพระธรรม ก็ได้เริ่มสะสม เริ่มปลูกฝังความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กละน้อย เป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดในชีวิต

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗